

Tunyogi Lehel

A tollhegyre tűzdelt fogalmazás mozsarában. Avagy: Az ihlet(ettség) labirintusa

„Kéne valakivel a teremtés habitusáról beszélgetni.”

Esterházy Péter

Mindig az első mondat a legnehezebb. Ezt most olyan természetesen, salangmentes könnyedséggel állítom, mintha az imént éppen nem az ún. első mondatot írtam volna le. Írás közben az az érzésem, hogy valaki áthajol a vállam fölé, hogy belepillantson írásfélben tekerőző szövegembe. Ez a kényszerképzet elborzaszt, elriaszt az írástól. Inkább hátranyújtom a tollat, hogy ezután ne én, hanem a tulajdonképpeni fogalmazó írja tovább a szöveget, magam pedig visszavonulok, hogy ezután *voyeur*ként kibiceljek a szövegezés játszmáján álmélkodva.

Augustinus elméjének dobhártyáján az a felszólítás kopog(tat)ott, hogy: „Tolle, lege. Tolle, lege.” Engem a „Tolle, scribe” unszolása hajszol az írástudatlanságba.

Az a gyönyörű *egy/a* szövegben, hogy van benne valahol egy szó, melyben a szerző szándéka kuporog, kikönyökölve scriptoriumából, kémlelve azt a tájat, ahol megtalálhatja azt a fát, melynek árnyékában ülve üzenetét olvasod. Ha találkozik tekintetek, fölöslegessé válik a szöveg, mert a mondanivaló – immár – fészkére talált.

„... nem érti és nem értheti senki, aki nem a mi fajtánkból való, hogy az írás olyan szertartás, amelyhez a kolostorinál is mélyebb, feltétlen magányra van szükség. Az emberit csak akkor tudom megalkotni, ha távol maradok az emberektől.

És nem értik, hogy ez a magány nem ‘gőg’, hanem a végső, az utolsó alázat” – panaszolja *Napló*jában Márai Sándor.

Az a magány pedig, amelyikről én beszélek, annyira zsúfolt, hogy mindenkit kiszorít, beleértve az író is.

Aki utolsónak hagyja el a szöveget, az ír(hat)ja meg a könyvet.

Az igazán „nagy írók” – remélem, nem deplasszált a párhuzam, ha együtt említem Jézust Szókratésszal – sohasem írtak, hanem „csak” közöltek, még pontosabban: kijelentettek, kinyilatkoztattak.

A Kinyilatkoztatást nem lehet „megírni”; nem lehet nem leírni megírhatatlan voltát.

A Kinyilatkoztatásnak semmi köze az íráshoz; az „írás” (az „Írás”) a Reveláció önként vállalt „kényszer”-*képzete*. Az írástudás pedig az író paranoiája.

Némelykor akár a téveszméknek is megengedtetik, hogy megille(the)ssék a magamutogató Igazság káprázatosan lengedező köntösének szegélyét.

Az Ige szóvá létele az Ige kenőzisa – azért, hogy a szó fölemeltethessék a fogalmazás fellegein túlra, oda, ahol a Kinyilatkoztatás ül az Ige jobbján.

Az író Igéről, Jézus Krisztusról csak egyetlen feljegyzés maradt (Jn 8,6.8), első olvasásra az olvasó csak sajnálkozhat afölött, hogy írását a földre (szó szerint a földre) írta, mert a porszemek szeszélyes tektonikája végképp kiolvashatatlaná törölte az írásjeleket. Viszont az Ige egyszeri és megismételhetetlen – saját kezűleg – grafiált üzenete nem törlődött ki a föld színéről, hanem mindenütt jelenvalóvá terjedt szét. Ügyelnünk kell minden lépésünkre, mert a föld pergamenjére rótt Ige-re tapos(hat)unk – miként a holtak nedveit isszuk minden vízcseppben, s az elköltözöttek emlékeit szívjuk be minden egyes lélegzetvételünkkel.

Ki viszi át az értelmezés érzékenységét az Ige túloldalára, hogy visszahozza odaátrol az értelem tövisskoszorúját? Kicsoda exhumálja a szöveg mélyrétegeibe zárt jelentés tetszholtestét (a szöveg mint *corpus*, a szöveg jelentése mint *cadaver*)? – Textus-archeológia, szemantika-(tele)portáció: mondanák a címkézés szakavatottjai. A kérdés(ek) viszont megválaszolatlan(ok) marad(nak), ugyanis a kérdőjel ívére aggatott válaszok mindig visszapottyannak az időtlenség nézőterének alagsorába.

A tékozló ihlet hazatér, fölcsendül a fogalmazás örömódaja, az értelmezés egén pedig felkél a lemondás Holdja, hogy óceánokat, vértengereket mozgató sugarai szétoszlassák az ihlet lehetségesülésének káprázatát. Az Ige hallgatag marad, csupán a szószátyár mutatványosok rikácsolása hallatszik. „Jézus pedig lehajolván, az ujjával ír vala a földre.”

Az ihlet Isten sóhaja – a tudatlan ember fölött érzett szánalmának sóhaja. A föld porából, az agyagból, sárból formált embert az orrán keresztül befűjt elevenítő Lélek tette „élő lélekké” (1Móz 2,7). Az így megelevenített, élő lelkű embert, illetve a néhány kiválasztottat a szívbe, a szíven keresztül belesóhajtott isteni szánalom tette ihletett lélekké. Viszont az ihlet, miként a Lélek „nem tudod honnan jő és hová megy” (Jn 3,8). Ettől válik útvesztővé az ihletettség, mely belegabalyodik saját labirintusába, hogy kiröppenjen belőle az önáltatás angyalszárnyán a fogalmazás. Az Ige firmamentuma pedig tárt karokkal vár, hogy visszaverjen a mozsár legaljára, oda, ahol a szavak szótlanságra, az értelem értelmetlenségre, a csend visszhangtalanságra ítéltetett; ahonnan nincs menekvés, hacsak Isten nem lélegzi szívünkbe szánalmának lehetőségét.

Én semmit sem tettem, az Ige vitt véghez mindent. Az Ige ejti foglyul a szívet, s ha a szív fogva van, a többi magától megjön.
Luther Márton egyik, 1522-ben elmondott prédikációjából.